

วิหารธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรมวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรื่อง “ทำสมาธิ” เขาเขียนมาถามเรื่องทำสมาธิ แล้วก็เขียนมาวันนี้วันที่ ๑๐ คำถาม
ล่าสุดให้ยกเลิก

คำว่า “ยกเลิก” นะ เราพูดไว้แล้วว่า เวลาถามปัญหาฯ ถ้ามันเป็นธรรมๆ นะ มันจะมี
ความเข้าใจ

ไ้กรณีนี้นั้นก็เป็นกรณีถึงวาสนาเหมือนกัน ถ้าวาสนาของคนนะ คนที่มีปัญญา คนที่มี
ปัญญาพูดตรงๆ ไม่ฟังหรอก ถ้าตีวัฏระทบคราด อย่างเช่นพระสารีบุตร พระสารีบุตรนะ เวลา
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการใด พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะได้ฟัง
พระอัสสชิมา ได้เป็นพระโสดาบันมาด้วยกัน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะมีฤทธิ์
ฤทธิ์นี้ใช้สมาธิ พอใช้สมาธิขึ้นไป ง่วงเหงาหาวนอน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสอนด้วยฤทธิ์เลย ด้วยฤทธิ์ ไปแบบเหยียดคู้ เหาะ
ถึงแล้ว กาลเวลาไม่มี เร็วมาก แล้วพอไปถึงไปสอนให้ให้ตรีกในธรรม ให้เอาน้ำลูบหน้า ให้
แขนหน้าดูดาว ให้มันแก่ง่วงนอนๆ

๗ วันพระโมคคัลลานะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ พระสารีบุตรยังไม่สำเร็จ เวลาสำเร็จแล้ว
เป็นผู้ที่มีปัญญาฯ จะพูดสิ่งใดคนมีปัญญามันจะคิดมันจะพิจารณาเยอะมาก มันจะใคร่ครวญ
มาก แล้วเวลาสอนตรงๆ นะ คนที่มีปัญญามันจะมีทักขิมานะของมัน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการหลานของพระสารีบุตรที่เขาศิขณภูมิ ถ้าสุกขาทา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพักวิเวกอยู่ที่นั่น หลานก็มาต่อว่าพระพุทเจ้า ไม่พอใจๆ

ไม่พอใจเพราะว่าตระกูลของพระสารีบุตรนะ แม่ของพระสารีบุตรเป็นมิจฉาทิฏฐิ เป็นพราหมณ์ เป็นพราหมณ์มีลูก ๑๐ กว่าคน บวชหมดเลย พระเวรัตตะ พระจุนทะ น้องชายพระสารีบุตรทั้งสิ้น พระสารีบุตรเป็นผู้ที่มีปัญญามาก เทศนาว่าการ มันมีปัญญามันใคร่ครวญไ้

เวลาหลานมาต่อว่าพระพุทเจ้า ไม่พอใจ คือว่าจะบอกว่าไม่พอใจพระพุทเจ้า เอาตระกูลมาบวชหมดเลย แต่ไม่กล้าพูดตรงๆ ไ้ ก็เบี่ยงไป ไม่พอใจไ้ นั่น ไม่พอใจไ้ นี้ ไม่พอใจ จะพูดถึงความไม่พอใจของตนไ้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ คือเราคิดไม่พอใจอะไรไ้ แล้วแต่ เราก็ต้องไม่พอใจอารมณ์ความรู้สึกที่เธอคิดไม่พอใจเขาด้วย เพราะอารมณ์ของเธอนั้น ก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง

นี้ผู้มีปัญญานะ ความคิดเราเป็นวัตถุเลย เป็นที่จับต้องได้เลย นี่เวลาเขาจับกิเลสกัน เขาฆ่ากิเลสกัน เขารู้เขาเห็นอย่างนี้ว่าเราคิดอะไร เราทำอะไรอยู่ แล้วพิจารณาแยกแยะแล้วมันเป็นไตรลักษณ์ มันเป็นความจริงไ้

พอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ความรู้สึกของเธอด้วย เพราะอารมณ์ความรู้สึกของเธอก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง วัตถุอันหนึ่งเลย

ถ้าพูดทั่วไป ไ้พวกเรานะ “ความคิดเป็นวัตถุหรือ นามธรรมเป็นวัตถุหรือ นามธรรมมันจับต้องไ้ไ้”

เออ! ก็เรื่องของมึง เรื่องของคนที่มีปัญญาไ้ถึง

ถ้าเรื่องของคนที่ปัญญาถึงนะ ละเอียดลึกซึ้งขนาดไหนเขาก็จับของเขาได้ พอเขาจับได้พิจารณาไป ปึง! เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย ๑๔ วัน นี่พูดถึงพระสารีบุตรนะ

ปัญญาของพระโมคคัลลานะ ของพระสารีบุตรแตกต่างกัน ปัญญาในครูบาอาจารย์ที่สอนแตกต่างกัน แล้วถ้าปัญญามันที่มันบอดมันไม่ฟังหรือ พุดข้าง ตอบม้า พุดวัว ตอบควาย พุดหมูมันตอบไก่ ไปนู่นนะ แล้วไม่เข้าใจอะไรทั้งสิ้น นั่นพุดถึงว่าปัญญาของคน

ที่นี้ปัญญาของคนมันแตกต่างหลากหลาย เวลาจะฝึกหัดภาวนา ถ้าฝึกหัดภาวนาแล้วถ้ามันมีสติมีปัญญานะ เวลาครูบาอาจารย์พุดสิ่งใดมันจับประเด็น แล้วถ้าไม่ได้ พยายามพยายามทำของเราให้ได้

แล้วแค่นี้แค่ทำสมาธิ การทำสมาธิ การทำสมาธิ แค่ว่า “ทำสมาธิ” ๑๐ ปียังทำกันไม่ได้เลย ๑๐ ปี โอ! ทำสมาธิ สมาธิยังทำไม่ได้ ใจที่ว่างๆ ว่างๆ อารมณ์ทั้งนั้นนะ คิดให้ว่างอารมณ์ให้ว่าง

สิ่งที่ว่าเวลาครูบาอาจารย์สอนนะ อย่าสะกดจิต อย่าปลดปล่อยมัน อย่าไปเชื่อมั่น ตั้งสติไว้ คนที่มีวาสนาตั้งสติไว้แล้วหัดภาวนาของเราไป เวลาเป็นสมาธิขึ้นมาๆ มหัศจรรย์ของมันขึ้นมหาศาลเลย การทำสมาธิ

แล้วนี่พอทำสมาธิแล้ว เวลาคน คนบางคนนะ คนที่เห็นแก่ตัว คนที่ยึดถือตัวตนมาก “สอนให้รู้สิ สอนให้รู้สิ” แล้วมันก็ตะแบงไปเรื่อย ที่เอ็งถามมันไม่ใช่เรื่องสมาธินะ มันถามเป็นเรื่องทฤษฎีของเอ็งนะ

สมาธินะ คำถามบางที วันนั้นครั้งแรกเลย ๓ คำถาม เราตอบในอันเดียวกันไป เพราะมันอันเดียวกัน ที่ตอบไปเมื่อวานนี่เรื่อง “ทำสมาธิ” วันนี้ เรื่อง “ทำสมาธิ” ก็ส่งออก มันแฉลบมันแฉบ มันไม่ต่างกันเลย คำถามที่ถามมาเป็นสิบๆ คำถามนะ มันเป็นเรื่องความเดียวกันเลย แล้วก็ถามซ้ำถามซ้ำอย่างนั้นนะ มันเลยกลายเป็นการสอนอนุบาลกันไป

นี่เิง เราถึงบอกว่า ให้ฝึกหัด ให้ทำมา

เวลาหลวงปู่ท่านบอก แก่จิตแก่ยากนะ แก่จิตแก่ยากนะ การแก่จิตนะ ไม่เป็นจะแก้อย่างไร

ไอนี้ก็เหมือนกัน คำถามที่เขียนๆ มา มันรอยเดิมนะ มันปัญหาเดียวเลย มันปัญหาเดียวคือทำสมาธิไม่ได้เท่านั้นนะ แต่ที่นี้พอมันคิดก็ร่อยแปดเลย แล้วก็ถามซ้ำถามซ้ำ

กรณีนี้ เพราะว่าเวลาหลงตานะ เวลาท่านพูดคำไหนคำนั้น แล้วเวลาโยมไปหาท่านไปพูดช้านะ ท่านสวนเลย “ไม่ใช่คนมานะ ไม่ใช่คนมา คนมีสติ พูดคำเดียวก็พอแล้ว พูดซ้ำพูดซ้ำอยู่อย่างนั้นนะ”

มันเป็นการเปิดให้คนจับจด ให้คนที่ไม่เอาไหนได้แสดงออกตลอดเวลา ถ้ามันเป็นความจริงนะ พอมันจับประเด็นได้มันก็จับประเด็นได้ ถ้าจับประเด็นไม่ได้มันก็กรรมของสัตว์ กรรมของสัตว์นะ หนึ่ง

อีกอย่างหนึ่ง เราถึงบอกเลย ถ้ามันแบบว่ามันสับสนมาก ในกรมสุขภาพจิตของประเทศไทยนะ ๓๐ เปอร์เซนต์เป็นโรคซึมเศร้า ซึมเศร้า ๓๐ เปอร์เซนต์ของประชากรไทย แล้วตั้งแต่อายุ ๔ ขวบลงไป ๘ เปอร์เซนต์ไม่แสดงอาการ บางทีซ้ำๆ ซากๆ มันจากตรงนั้นนะ แล้วก็พูดกันอยู่อย่างนี้

เขาบอก ฉะนั้น วันนี้เขาเขียนมายกเลิก ผมเข้าใจแล้วแหละว่าหลงพอต้องการอะไร หลงพอมีเจตนาอย่างไร

ก็มีเจตนา ถ้ามันเป็นการปฏิบัติมานะ มันถามเรื่องปฏิบัติเรื่องประสบการณ์นั้นเรื่องหนึ่งนะ ถ้าไปฟังเขาเล่ามา ไปคุยกันในวงธรรมะ แล้วเอามาถามเรา มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ แล้วมันไม่ใช่ภาคปฏิบัติไ้

ภาคปฏิบัติมันต้องบอกว่า นั่งสมาธิไปแล้วมันเกิดอะไรขึ้น มันมีพบอะไรขึ้น แล้วถ้ามีพบอะไรขึ้น ที่เขียนมาๆ เขียนมาก็ร้อยแปดเลย มันเจอปัญหาอย่างนั้นๆ

ปัญหามันอยู่ที่พันธุกรรมของจิต อยู่ที่จิตนิสัย อยู่ที่อำนาจวาสนา

เวลาหลงปุ้มนี่สุดยอด เวลากำหนดมา ดึงกลับมา มันก็ลงบาดาลไปเลย ดึงกลับมาขึ้นไปบนฐานเลย นี่เวลาจิตดึงไปดึงมา

ใช้อย่างนี้เวลาคนไม่เคยปฏิบัติ คนไม่เป็นมันก็บอกว่า “ไอ้โฮ! ถ้าพวกเดียวกันนะ แหม! ส่งเสริมเชียวนะ ถ้าเป็นคนนอกอัดละเขาอย่างเดียวเลย”

ถ้าพวกเดียวกัน คำว่า “พวกเดียวกัน” เวลาหลวงตาท่านพูดถึงครอบครัวกรรมฐาน เวลาครอบครัวกรรมฐานเขารู้หน้ารู้ตา เขารู้จริตนิสัย สมัยหลวงปู่มีนั้นนะ รู้ขนาดที่ว่าพระองค์นี้ แพ้อาหารอะไร อะไรไม่ได้ บิณฑบาตมาแล้ว สิ่งใดที่เป็นของแพ้อาหารไม่ให้พระองค์นั้นฉัน แล้วสิ่งใดถูกกับธาตุขันธ์เอาให้องค์นั้น

พระที่เขเป็นกรรมฐานเขาอยู่ด้วยกันเขารู้ถึงนิสัย เขารู้ถึงโรคภัยไข้เจ็บประจำตัว โรคประจำตัวเลยละ แล้วเขาส่งเสริมกันเขาดูแลกัน เขารักชอบกัน นี่วงกรรมฐาน เขารู้ถึงจริตนิสัย รู้ถึงกันหมด รู้ถึงว่าควรสอนอย่างไร หลวงปู่มีนั้นนะ ครอบครัวกรรมฐานเขารู้

ฉะนั้นบอกว่า ถ้าเป็นพวกของตนถูกหมดเลยนะ ถ้าเป็นพวกของคนอื่นผิดหมดเลย

หลวงปู่มีท่านบอกเลยนะ ไก่มียังมีชื่อ ไก่แจ้ ไก่โต้ง ไก่กู ก็ไก่เหมือนกันนั้นนะ ไก่มียังมีชื่อ นี่ก็เหมือนกัน พวกเขาพวกเรา มันมีตรงไหนพวกเขาพวกเรา มันมีแต่ถูกหรือผิดเท่านั้นแหละ

แต่เวลาคำว่า “พวกเรา” มันถูก” ถูกเพราะอะไร ถูกเพราะหลวงปู่มีท่านคุ้มครองดูแล ท่านแก้ไขของท่านไง มันก็ถูกมาตลอดไง เวลาถูกตลอดมา มันจะดึงามขนาดไหนมันอยู่ที่การกระทำของมันไง

นี่พูดถึงว่าคำถาม ใ้ที่เราพูดนี้เพราะอะไร เพราะถามมาเราก็ตอบไป เวลาตอบไปมันไปลงในเว็บไซต์ ถ้าคนเขามีปัญญาเขาฟังเขารู้ คนมีปัญญาฟังเด็กมันพูดนะจะรู้เลยเด็กฉลาดหรือเด็กโง่ คนที่มีปัญญา เด็กมันพูดอะไร เด็กมีไอคิวไม่มีไอคิว แล้วเวลาพูดออกมาพูดแบบทารกไร้เดียงสา แล้วก็ถามตอบๆ กัน

นี่เว็บไซต์ถามเรื่องอะไรเนี่ย เรื่องกินนมไซ้ใหม่ เว็บไซต์ธรรมะมันก็ต้องคุยเรื่องธรรมะสิ ถ้าธรรมะมันก็ต้องเป็นขึ้นเป็นอันสิ มันต้องมีสติมีปัญญา

เราถึงบอกว่า ไม่ต้องเขียนมาถาม ให้มันจำเป็นเสียก่อน ถ้าจำเป็นเสียก่อนนะ เว็บไซต์ไม่หายไปไหนหรอก เว็บไซต์มันรออยู่ที่นี่แหละ แต่เวลาคำถามมันซ้ำมันซากอยู่อย่างนั้นไง

นี่พูดถึง ทำไปเถอะ ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่าคาดอย่าหมาย ถ้าคาดหมายแล้วมันจะทุกข์จะยากอย่างนี้ เพราะอะไร

เพราะเราเองทุกคนเกิดมาแล้วอยากจะพ้นทุกข์ ถ้าเป็นชาวพุทธถ้าศึกษา พระพุทธศาสนา อยากจะสิ้นกิเลส แล้วจะสิ้นอย่างไรละ ใจความทุกข์ในหัวใจมันก็บีบคั้นอยู่ ชั้นหนึ่งแล้ว แล้วใจอยากสิ้นกิเลสอีกที่มันบีบคั้นอีกชั้นหนึ่งแล้ว

ฉะนั้น เวลาเราบวชใหม่ๆ ก็เป็นแบบนี้ทั้งนั้นนะ เวลาบวชมาก็อยากจะให้พ้นทุกข์ อยากจะทำทั้งสิ้น แต่ทำไปแล้ว พอทำไปๆ มันรู้ไง

พูดทุกวัน หลวงปู่เทศก์ติตตสมาธิ ๑๗ ปี หลวงปู่หลุยติตตสมาธิ ๑๑ ปี อ่านประวัติของท่านแล้วหนาวมาก ไม่เอาๆ นิमितก็ไม่เอา สิ่งใดก็ไม่เอา พยายามไม่เอาทั้งสิ้น แล้วก็ทำไป แล้วทำไปนะ เวลาเกิดนิमितอะไรบอกไม่เอาไม่ได้

ฉะนั้น แก้นิमितๆ เราไม่อยากพูดเท่านั้นแหละ พอพูดไปแล้ว อู้ฮู! แหม! ผ่านประสบการณ์มาเยอะ

ไม่พูดเฉยๆ นิमितทำไมมันถึงเกิด เวลาแก้นิमित ทำไมถึงมีการแก้ เพราะแก้นิमितเสร็จแล้ว จิตมันเป็นเอกเทศคือจิตเป็นสัมมาสมาธิ เป็นสัมมาสมาธิแล้วยกขึ้นวิปัสสนาอย่างไรละ

คนไม่เคยผ่านประสบการณ์ ไม่เคยล้มลุกคลุกคลานมา มันจะรู้ได้อย่างไรว่าความล้มลุกคลุกคลานเป็นอย่างไร

คนที่ได้ยวนี้เขามีฐานะ เวลาเขามีฐานะขึ้นมาแล้วเขามีเงินมีทอง เขาไปช่วยคนทุกข์คนยากนะ เขาพูดประจำ “เราเคยจนมาก่อน เวลาเราจนมันทุกข์ยากขนาดไหน” ใจคนที่เคยจนมาก่อนนะ เคยไม่มีจะกินมาก่อน เดี่ยวนี้เขามีกินนะ เขามีเงินมีทองเขาจะไปช่วยเหลือคนทุกข์คนจน เพราะเราเคยทุกข์เคยยากอย่างนี้มา

นี่ก็เหมือนกัน คนที่จะปฏิบัติฯ ถ้ามันจะผ่านมาๆ มันทุกข์ยากยิ่งกว่านี้ ใจที่ว่าทำสมาธิฯ แล้วมันจะเป็นไป นี่พูดถึงว่าทำไมเราถึงพูดอย่างนี้ไง จบ

ถาม : เรื่อง “หัวเดียวกระเทียมลีบ”

๑. ผมได้ลองย้อนกลับไปนั่งสมาธิและเดินจงกรมโดยหายใจเข้าพุท หายใจออกโธ แบบพื้นฐานตามที่หลวงปู่แนะนำ รู้สึกว่ามีความสงบดีในระดับหนึ่ง (จากเดิมที่ภาวนาพุทโธ ธัมโม

สังโฆอย่างต่อเนื่อง) และผ่านมาเดือนกว่าก็ค่อยๆ ปรับเป็นเดินจงกรมกับมาภาวนาพุทโธ ธัมโม สังโฆอย่างต่อเนื่อง ส่วนนั่งสมาธิใช้วิธีเดียวกันไม่ได้ (ใจมันตามคำภาวนาไม่ทัน) แต่ใช้เป็นหายใจเข้าออกแต่ละครั้งเป็นพุทโธ ธัมโม สังโฆ รู้สึกว่าสงบดี

จึงคิดว่า ที่หลวงพ่อกำลังให้กลับมาสู่พื้นฐาน หายใจเข้านี้พุท หายใจออกนี้โธ คือการสอนว่า แม้แต่การภาวนาสมาธิเองก็ยังมีรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้ใจสงบ และแม้แต่เดินจงกรมและนั่งสมาธิเองยังมีรูปแบบคำภาวนาที่แตกต่างกันออกไปอีก ขึ้นกับจริตของบุคคลนั้นๆ ใช่มั้ยครับ

๒. ในสมัยหลวงปู่มั่นเพิ่งเริ่มฟื้นฟูพระสายกรรมฐาน ท่านน่าจะมีความโดดเด่นอยู่มากด้วยเป็นหัวเดียวกระเทียมลีบในสังคมที่เมาเมว เมื่อกองทัพธรรมของท่าน ได้แก่ หลวงปู่ขาว หลวงปู่ฝั้น หลวงตาพระมหาบัว เป็นต้น ออกเผยแผ่ธรรม น่าจะรู้สึกภูมิใจกว่า ด้วยมีสหธรรมิกในระดับศีลเสมอกันอยู่มาก

อยากรู้ว่า ในปัจจุบันนี้หลวงพ่อบุญนำที่เผยแผ่ธรรม รู้สึกโดดเด่นเหมือนคราวสมัยหลวงปู่มั่นหรือไม่ครับ เมื่อต้องดำเนินอยู่ในสังคมที่เมาเมวแบบหัวเดียวกระเทียมลีบ

ตอบ : ใ้ฉันมันหลอกให้ตอบหรือมันจะล่อให้พูด ใ้ที่มันถามนี่มันจะหลอกให้กายอะไรออกมา เอ็งถามมานี้ หัวเดียวกระเทียมลีบ เอ็งจะหลอกให้กายอะไรออกมา

อันนี้เป็นคำถามนะ เอาข้อที่ ๑. บอกว่า ผมเริ่มกลับมาทำสมาธิพื้นฐานที่หลวงพ่อบรรณาไว้ แล้วเวลาพุทโธ ธัมโม สังโฆ พร้อมทั้งหายใจเข้าและหายใจออกในการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา แล้วเวลาทำไปแล้วมีความสงบมากขึ้น

ถ้ามันมีความสงบมากขึ้น มันมีมากขึ้นเพราะอะไร เพราะว่ามันมีนวัตกรรม มันมีการกระทำ โดยทั่วไปพื้นฐานมันเหมือนกับเอาน้ำตั้งไว้ตากแดดไว้ให้ตะกอนมันนอนกัน มันจะนอนหรือไม่นอน มีคนมาชนมันก็ฟุ้งสักทีหนึ่ง มันปล่อยต้กน้ำตากแดดไว้เฉยๆ

นี่ไง นั่งภาวนาก็สักแต่ว่า จับตั้งว่านั่งภาวนา แล้วก็นั่งกันเหม่อลอยอยู่อย่างนั้นนะ ไม่มีนวัตกรรม ไม่มีการกระทำ

คูศิลปะสิ เวลาเขาปั้นศิลปะเขาเอาดินมาเขাপั้น เขาต้องปั้นเป็นขึ้นรูป เขาต้องตบเขา ต้องแต่งมันถึงจะออกมาเป็นศิลปะที่สวยงาม

เอาดินมากองไว้แล้วก็นั่งดู จะเอารูปพระพุทธรูปเจ้าที่สวยๆ จะเอาปางไหน แล้วไม่ได้ หรอก มันไม่เป็นหรอก

นี่เหมือนกัน เวลานั่งว่างๆ ว่างๆ มันไม่มีนวัตกรรม มันไม่มีการกระทำ ไม่มีคำบริกรรม

เวลาหลวงตาท่านพูดประจำ มันไม่มีคำบริกรรมๆ มันไม่มีคำบริกรรมคือไม่มีการกระทำ คูสิ เราเขียนหนังสือ เราจะวาดรูป ถ้ามือเราไม่ขยับไม่เขยื้อน ไม่ลากปากกาเดินสอพู่กันไป มัน จะเป็นเส้นโค้งไหม ถ้ามันเป็นเส้นโค้งมันก็ต้องเพราะมือเราจับแล้วลากไป ลากมันก็มีเส้นของมันไป

นี่หัวใจถ้ามันจะภาวนามันก็พุทโธๆ มีคำบริกรรม มีคำบริกรรมก็มีการกระทำ มีนวัตกรรม ทำบ่อยๆ เวลาทำแล้วมันก็ขี้เกียจ มันก็เหนื่อยของมันไง เวลาเป็นข้อเท็จจริงนะมันรู้ อะไร เป็นการภาวนา อะไรเป็นการนั่งเหม่อลอย อะไรเป็นการทำเป็นพิธีกรรม ก็เรื่องของโลกใน ภาวนาของคน

“แหม! ปฏิบัติแบบกรรมฐานมันยุ่งมันยากทั้งนั้นนะ ทำมันลำบาก สู้มานั่งเหม่อลอย อย่างนี้ถูกต้องดีงาม”

ไฉนนั้นก็เห็นของเขา มันเห็นความเห็นความคิดของเขา ถ้าความเห็นความคิด ของเขามันก็เรื่องของเขา นี่มันไม่เป็นความจริงใจ

แต่ถ้าเป็นความจริง ถ้าเอาจริงเอาจัง เขาบอกเขามาหัดภาวนา เดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนาขึ้นมา มันรู้สึกว่ามันสงบดีกว่า มันเริ่มดีขึ้น

มันเริ่มดีขึ้นเพราะอะไร เพราะเราทำตามความเป็นจริงใจ จะเขียนหนังสือก็ต้องมีดินสอ มีปากกา จะพิมพ์ก็ต้องมีแป้นพิมพ์ มันต้องมีการกระทำทั้งนั้นนะ มันไม่มีการกระทำมันไม่เกิดขึ้นมาหรอก ถ้าไม่เกิดขึ้นมา มันจะเกิดขึ้นมาได้ยังไง ถ้ามันเกิดขึ้นมาถ้าทำความเป็นจริงใจ

แต่เขาบอกว่า มันเป็นเรื่องความลำบาก มันยุ่งเหยิง ดึกว่า มันมีความสุข มันมีความสุข ดีกว่า

อันนั้นก็เรื่องของเขา เพราะอะไร เพราะส่วนใหญ่แล้วคนภาวนาไม่เป็น คนภาวนาไม่เป็นมันไม่มีพื้นฐาน ไม่มีที่มาที่ไป ไม่รู้จักความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไปไง ก็ว่างๆ ว่างๆ ก็คิดกันเพ่งกันอยู่อย่างนั้นนะ มันไม่ได้อะไรหรอก ถ้ามันเป็นความจริงๆ ต้องเป็นอย่างนี้ เป็นอย่างที่ว่านี้ ที่ทำ ถ้าทำขึ้นมา เห็นไหม

ว่าใจนี้เป็นนามธรรมนะ คำปริกรรมมันก็เป็นนามธรรมเพราะมันนึกขึ้นมา วิตก วิจารัง ถ้าไม่วิตกขึ้นมามันก็ไม่มีความรู้ ไม่มีความรู้ เวลาวิตกขึ้นมาคิดใจ แล้วเวลาพุทโธๆ นะวิจาร แล้วถ้ามันเป็นความจริงมันเกิดปิติ มันเกิดสุข เกิดเอกัคคตารมณ์ มันเป็นอย่างนี้ มันต้องเป็นความจริงสิ

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาแล้วสมาธิมันก็เป็นสมาธิ เพราะมันมีพื้นฐาน มันมีที่มาที่ไปของมัน ถ้ามีที่มาที่ไปของมัน เวลาเป็นสมาธิมันเจริญขึ้น แล้วมันคลายมันก็เสื่อมลง มันมีเจริญขึ้น มีเสื่อมลง

เวลาปกติเราไม่มีอะไรเลย เราไม่มีอะไรดีขึ้น แล้วไม่มีอะไรเสื่อมไป ก็ว่างๆ อยู่เนืองๆ ว่างๆ ตั้งแต่ก่อนนั่ง คิดให้มันว่าง แล้วก็ยังว่างอยู่เนืองๆ แล้วออกมาก็ยังว่างอยู่เนืองๆ แล้วมันมีอะไรละ ไม่มีอะไรดีขึ้น เพราะไม่มีอะไรดีขึ้นเพราะไม่รู้จักสมาธิใจ

ถ้ามันดีขึ้นนะ ดูลิ เราว่างๆ อยู่เนืองๆ เราว่างๆ เราก็ขุ่นมัวในใจเราอยู่เนืองๆ ขนาดว่าว่างๆ ว่างๆ นะ มันก็ยังขุ่นมัวอยู่เนืองๆ มันก็ยังอวลอวรณ์อยู่เนืองๆ ว่างๆ ว่างๆ แต่พอพุทโธๆ เฮ้ย! เฮ้ย! มันเริ่มทึ่งใจ มันเริ่มทึ่งสัญญาอารมณ์ใจ มันไม่ส่ายไป มันไม่เป็นเหยื่อใจ พอไม่เป็นเหยื่อ มันไปอยู่กับพุทโธใจ พุทโธ คำปริกรรม

สิ่งที่มันส่าย ส่ายสัญญาอารมณ์ ส่ายทวิฏฐิมานะของตนใจ เวลาปริกรรมพุทโธๆ มันก็ให้มันอยู่กับพุทโธชะ พุทโธๆ ถ้ามันชักพุทโธๆ เพราะพุทโธนี้พุทธานุสติ พอพุทโธๆ จนมันกลมกลืนกันมันจะเป็นตัวมันเอง เอ๊ะ! เอ๊ะ! เอ๊ะ! เวลาเป็นสมาธิใจ นี่มันเจริญขึ้น

แล้วเวลามันเสื่อมละ มันเจริญขึ้นมันต้องเสื่อม เพราะอะไร เพราะสมาธิเกิดจากจิต ไม่ใช่จิต จิตเป็นธาตุรู้ สมาธิต้องฝึก เวลาเกิดขึ้นเกิดบนจิต แล้วเราเสื่อมไป เสื่อมไปแล้วก็เหลือ แต่จิตเียง พอจิตมันเสื่อมไปแล้วไม่มีสติคุ้มครองมันแล้วไง มันก็ต้องไปเสวยตามยถากรรมไง ก็ไปคิดอารมณ์อย่างอื่นต่อไปไป ใ้ใจ เสื่อมไป

แล้วทำอย่างไรให้มันเจริญอีกล่ะ

ตอนนั้นก็เลสมันรู้ตัวแล้วแหละ ตอนนี้จะทำยิ่งยากเข้าไปอีก ถ้าทำเป็นนะ นี่สมาธินะ

แต่อาการที่เกิดขึ้น อาการที่เขาเขียนมา อาการที่มันเกิดขึ้น อาการที่ไปรู้ไปเห็นมันเป็นอย่างไร อาการที่มันเกิดขึ้น

เราไม่ได้ภาวนาเพื่อเอาอาการอย่างนั้นนี่ จิตมันมีอาการแปรสภาพของมันไปตามแต่อำนาจวาสนาของจิต มันจะไปรู้ไปเห็นมันเป็นเวรเป็นกรรมของจิตนะ จิตที่สร้างบุญบารมีมาต่างๆ สูงส่งมันจะเห็นแต่ของดีงามทั้งนั้นนะ เห็นวิมาน เห็นเทวดา เห็นพรหม ถ้าจิตมันมีทุกข์มียากมา มันเห็นแต่รอกอเวจี เห็นแต่ความทุกข์ความยาก มันอยู่ที่อำนาจวาสนาของจิตที่มันจะไปรู้ไปเห็นสิ่งใดขึ้นมา

แต่ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อ เรากำหนดพุทโธชัดๆ เราอยู่กับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยของเรา เรามั่นคงของเรา

ถ้ายังระลึกนี้มันก็เป็นเรื่องศรัทธาความเชื่อ ศรัทธาความเชื่อ พุทธมามกะ เชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้ายังพุทโธๆ อยู่เนี่ยมันก็เป็นความเชื่อ แต่ถ้ามันเป็นความเป็นจริงขึ้นมา พุทโธมันจะเกิดกับเราไง ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคตไ้

มันสงบระงับเข้ามาเนี่ยตัวพุทโธเลยแหละ ตัวพุทโธละเลยแหละ แล้วพุทโธคือใจเราไง พอใจเราเป็นใจของเราเองเป็นอิสระที่ไม่ไปตามอำนาจวาสนาที่มันจะไปรู้ไปเห็นของมันไ้ นี่มันก็เป็นสมาธิไ้ ถ้าเป็นความจริงมันต้องมีคำบริกรรมไ้

แล้วถ้ามันทุกข์มันยาก

อ้าว! ทุกข์ยากก็ทำงาน อาบเหงื่อต่างน้ำแบกหามมันไม่ทุกข์อย่างไร มันก็ทุกข์ทั้งนั้นแหละ แล้วมันพอใจจะทุกข์ด้วย เพราะอะไร เพราะทุกข์แบบนี้ เวลาสร้างบ้านสร้างเรือนในหัวใจของเรา ทุกข์แบบนี้ทุกข์เพื่อจะพ้นทุกข์

ไม่ใช่ทุกข์แบบจำเจ ทุกข์แบบโลก ทุกข์แบบจนตรอก ทุกข์แบบระทมใจนั้นนะ แล้วก็เกิดตายๆ ทุกข์อยู่อย่างนั้นนะ

แต่นี้มันทุกข์เพื่อจะพ้นทุกข์ไป ทุกข์การเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนามันเหนื่อยทั้งนั้นนะ มันทั้งเหนื่อยทั้งหอบทั้งแบกทั้งหาม มันทุกข์ทั้งนั้นนะ แต่เพื่อจะคลาย เพื่อจะปล่อยวาง เพื่อจะให้สติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ถ้าสมบูรณ์แล้ว สัมมาสมาธิจะยกขึ้นสู่วิปัสสนา

ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิมันเป็นวิปัสสนิก นึกเอาตามแต่กิเลสมันบ่อนให้ แล้วก็กิเลสบ่อนให้ นะ ศีลชาธรรมะมากนะ มันก็นึกให้เป็นอย่างนั้นนะ นึกว่า แหม! กิเลสขาด กิเลสตาย

ลิเกไ้ ออกมาเป็นเจ้าของโรงลิเกเล่นเป็นมหาตเล็กออกมาต้องนั่งข้างล่างนะ ลูกจ้างแท้ๆ มันเล่นเป็นกษัตริย์ โอ้โฮ! เล่นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ออกมามันสั่งใหญ่เลยนะ

นี่วิปัสสนิกไ้ นึกเอาเสียสนุกเชียว แล้ว แหม! เหมือนเปียบเลย

สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มีสิ่งใดคงที่ เสื่อมหมด นึกแล้วเดี๋ยวก็ลืม ใหม่ๆ ก็นึกได้ พอนึกขำนึกซาก เฮ้ย! นึกผิดเว้ย เฮ้ย! นึกไม่ถูกเว้ย นึกไปนึกมานึกจนอริยมรรคไปหมดเลย ไร้สาระ ใ้่นั้นวิปัสสนิก

ถ้าจะวิปัสสนา ทำสมาธิ ทำสมาธิเรามา ถ้าทำสมาธิเรามาแล้วมันจะเป็นคุณประโยชน์กับเรา นี่ข้อที่ ๑.

“๒. สมัยหลวงปู่มั่นท่านเป็นสายกรรมฐานที่ท่านโดดเดี่ยวอยู่มาก เป็นหัวเดียว กระเทียมลึบ”

ใ้่นั้นมันเป็นมุมมองของโลก โลกมองมุมมองว่า ตัวเอง สังคมไ้ โลกเขาถึงต้องพยายาม หลอกหลงไ้ หลอกหลงศรัทธาให้ไปล้อมหน้าล้อมหลังไ้ เพราะตัวเองวิเวก ตัวเองว่าเหวไ้ พอตัวเองว่าเหวกก็เหียวว่าฉันมีคุณธรรมๆ ให้คนมาล้อมหน้าล้อมหลังไ้

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เราไม่เป็นอย่างนั้นหรอก เพราะอะไร เพราะท่านมีคุณธรรม ท่านมีวิหารธรรม ท่านจะไปโดดเดี่ยวที่ไหน

ไอ้พวกเราโดดเดี่ยว เวลาจะหัดปฏิบัติไปอยู่ป่า วัวเหว โดดเดี่ยว โดดเดี่ยวเพราะมีกิเลสไง เพราะมีกิเลส กิเลสมันอยากจะมีพรรคมีพวกมีคนนับหน้าถือตาจะให้คนยกย่องสรรเสริญมันไง มันก็พยายามจะให้คนไปศรัทธาความเชื่อใจ นี่พูดถึงว่าไอ้พวกกิเลสไง

ไอ้พวกที่มีคุณธรรมหรือ เขายังอยู่คนเดียวเขาอยู่ในหัวใจของเขา เขาไม่ยุ่งกับใครนี้สุดยอด

หลวงตาพูดประจำ ออกสังคมนี้ลงในถังขยะ ลงในมูลตรีนาค

ท่านอยู่คนเดียวอยู่กับคุณธรรมในใจของท่าน ถ้าในใจมีคุณธรรมในใจอันนั้นนะมันจะโดดเดี่ยวตรงไหนวะ เฮ้ย! คนมีธรรมในหัวใจโดดเดี่ยวหรือวะ นี่คือการวิเวกเว้ย วิหารธรรมมีรู้จักหรือเปล่า มันจะไปโดดเดี่ยวที่ไหน นั่นนะความสุขแท้ แต่ด้วยอำนาจนาด้วยบุญญาธิการที่จะมาสร้างธรรมทายาทต่างหาก

ด้วยอำนาจนา แก่จิต แก่จิตแก่ยากนะ แล้วใครมันจะแก่ แก่ใจตัวเองยังแก่ไม่เป็นเลย แล้วจะไปแก่ให้คนอื่นได้อย่างไร

แต่เพราะท่านมีอำนาจนาของท่าน ท่านแก่ใจของท่านแล้ว ท่านแก่ใจของท่านแล้ว ท่านอยู่เชียงใหม่ ๑๐ กว่าปี ๑๑ ปี สุขหนอๆ อยู่เชียงใหม่ล่ะ แต่สุดท้ายด้วยหน้าที่ ด้วยหน้าที่มาทางภาคอีสานลูกศิษย์ลูกหามันมาก จะต้องการสร้างธรรมทายาท จะต้องการให้ศาสนามั่นคง ถ้าศาสนามันคงขึ้นมา เห็นไหม

เวลาหลวงตาท่านพูดเอง ถ้าดูทางโลกๆ หลวงปู่มั่นเหมือนเศษผ้าขี้ริ้วเลย ไม่มีค่าทางสังคม

ถ้ามีค่าทางสังคมมันต้องอยู่คนโคมิเนียมห้าร้อยชั้น ไปไหนจะมีรถนำห้าคันสิบคัน มีรถปิดขบวน มีรถท้ายขบวน จะไปไหนต้องมีเครื่องบินเจ็ตส่วนตัว นั่นนะมันถึงจะมีค่า...ไร้สาระ

สิ่งที่มีค่าๆ ในคุณธรรมในใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสุขหนอๆ วิมุติสุข มันสุขมาก หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมีความสุขในใจของท่าน

มันจะไปโดดเดียวมันเป็นมูมมอของโลก

หลวงตาท่านถึงได้บอกไว้ ถ้ามองทางโลกเหมือนผ้าชีว^วไม่มีค่าเลย เพราะอยู่องค์เดียวในป่า แต่ถ้ามองทางธรรม เศรษฐีธรรม

หลวงตาใช้คำว่า “เศรษฐีธรรม” ท่านเป็นเศรษฐีธรรม คุณธรรมในหัวใจ วิมุติสุข มันจะไปโดดเดียวตรงไหนวะ มันมีแต่ความสุข วิหารธรรมๆ ความสุขในใจอันนั้นมันสูงส่ง มันเหนือโลก เหนือวัฏฏะ เหนือชื่อเสียง เหนือยศถาบรรดาศักดิ์ เหนือมวชน เหนือเทวดา เหนืออินทร์ เหนือพรหม เหนือวัฏฏะ นี่วิหารธรรมในใจของท่าน ท่านจะไปโดดเดียวตรงไหน

แต่เป็นเพราะว่าด้วยอำนาจวาสนา ไม่มีใครมีคุณสมบัติที่จะสามารถมาอบรมบ่มเพาะหลวงปู่^วได้อย่างนี้ อบรมบ่มเพาะหลวงตาพระมหาบัว

หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกว่าท่านเป็นคนที่ยิ่งใครไม่ได้ง่าย ๆ นะ เพราะคนที่จะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ต้องมีอำนาจวาสนาบารมีของเขามาแน่ แล้วคนที่มีอำนาจวาสนาบารมีคนที่มีคุณธรรมเขาจะยิ่งง่าย ๆ ถ้าไม่ใช่หลวงปู่มั่น ถ้าไม่ใช่หลวงปู่มั่น พวกนี้จะลงหรือ

ลงคือไม่ฟัง ถ้าไม่ลงนะ ไม่ฟัง ไม่สนใจ คำสอนไม่มีค่า

แต่เพราะท่านสร้างอำนาจวาสนาบารมีของท่านมา ท่านบอกว่าท่านลงคนยากมาก เป็นคนขี้ดื้อๆ คนขี้ดื้อเพราะจิตใจมันมีหลัก จิตใจมันมีปัญญามาก มันจะฟังใครได้ยาก

แต่ถ้าใครมีคำสอน ใครมีคำสั่งสอนที่แทงหัวใจ แทงใจดำ แทงความคิดของตน ที่ตนทักฐานันะที่สำคัญตน แล้วถ้าใครปลดปล่อยได้ ใครแก้ไขได้ เออ! นั่นอาจารย์เรา นั่นอาจารย์เรา

นี่คุณสมบัติของหลวงปู่มั่นท่านจะสร้างธรรมทายาทต่างหาก ท่านจะไปหัวเดียวกระเทียมลีบที่ไหน

ยิ่งหัวเดียวกระเทียมลีบนะ ถ้าทางธรรมนะยิ่งสุดยอด

พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงอัมมจักขุ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก เวลาท่านสั่งสอนก็ไปเอาหลาน พระปุลณณมันตานีบุตรมาองค์เดียว แล้วท่านอยู่ปามาดั้งแต่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ จนวันที่ท่านจะลาวัฏฏะท่านถึงได้มาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลามาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลวงตาท่านพูดบ่อย เวลามาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พวกเณรมันอยู่กันเยอะ พระเณรอยู่เต็มเลย แต่ไม่มีใครรู้จัก เพราะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับปัญจวัคคีย์เทศนาว่าการต่อกัน พระเณรยังไม่มี ยังไม่มีใครเกิดมา ไม่มีใครรู้จัก พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม แล้วเทศนาว่าการจนพระปัญจวัคคีย์เป็นพระโสดาบันทั้งหมด แล้วเทศน์อนัตตลักขณสูตร เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด

“ภิกษุทั้งหลาย เธอกับเรา ๖๑ องค์พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ เธออย่าไปซ้อนทางกัน โลกนี้เราร้อนนัก โลกนี้เราร้อนนัก”

พระอัญญาโกณฑัญญะท่านก็ไปอยู่ในป่าในเขาไปโปรดเทวดา อินทร์ พรหมอยู่จนจนถึงวันจะลาณิพพาน ไม่มีใครรู้จัก

อยู่องค์เดียวหัวเดียวกระเทียมลีบหรือไม่

พระอัญญาโกณฑัญญะสงฆ์องค์แรกของโลกอยู่ป่าอยู่เขาองค์เดียวมาทั้งชีวิต วันที่จะนิพพานมาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หัวเดียวกระเทียมลีบหรือเปล่า พระอรหันต์นะ เว้ย มันเอาอะไรจะมาลีบ ไม่มีลีบหรอก

นี่นะอุดมการณ์ อุดมธรรม วิหารธรรม ธรรมในหัวใจ มีแต่ความสุข วิมุตติสุขมันแตกต่างกับวัฏฏะเยอะนัก

นี่พูดถึงว่าหัวเดียวกระเทียมลีบของหลวงปู่มันไง

ท่านจะลีบไปไหน พระอรหันต์นะท่านจะลีบไปไหน มีแต่อุดมสมบูรณ์ ไม่มีลีบหรอก ด้วยบุญญาธิการ ด้วยอำนาจวาสนาที่จะมาสร้างธรรมทายาท จะฟื้นฟูพุทธกาลให้ศาสนาเจริญอีกหนหนึ่งต่างหากท่านถึงมาทำ

เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่ขาว ยอดคนทั้งนั้นนะ แล้วจะยอมฟังใครง่าย ๆ ถ้าใครไม่มีคุณธรรมเหนือกว่า ไม่มีเหตุผลเหนือกว่า จะสอนได้อย่างไร

หลวงตาพูดประจำ เวลาท่านวิเวกไป เวลาพระเทศน์สอน “อืม! มีปัญญาแค่นี้หรือจะมาสอนเรา”

จะบอกว่าโง่แค่นี้จะมาสอนเราด้วย

เป็นไปไม่ได้หรอก แต่ท่านมีคุณสมบัติอย่างนั้นท่านถึงได้มาสร้างธรรมทายาท ได้มาแก้ไข ท่านเป็นเศรษฐีธรรม ไม่ใช่ผ้าชีวห่อทอง

ผ้าชีวมันคนทุกซกนยาก สิ่งที่เป็นความจริง ๆ ในใจของท่าน เวลาท่านพูดถึงหลวงปู่เจี๊ยะ ‘ผ้าชีวห่อทอง’ ท่านตั้งให้เอง เพราะท่านนิสัยเป็นอย่างนั้น แต่ความจริงห่อทองคำ ๆ ถ้ามีทองคำในหัวใจแล้วจบ ถ้ามันเป็นจริงนะ วิหารธรรมฯ

เวลาหลวงตาท่านพูดไป เวลาท่านออกโครงการช่วยชาติฯ ใครๆ ก็อยากเป็นกรรมการฯ ท่านบอก ไม่ได้ เพราะอะไร มันเป็นเรื่องโลกๆ ไง แล้วเวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านทำโครงการช่วยชาติฯ ท่านจะไปปรึกษาใคร

ปรึกษาธรรม ปรึกษาวิหารธรรม ธรรมในหัวใจมันเต็มแล้ว แล้วไปปรึกษาใคร ปรึกษากิเลสหรือ ปรึกษากิเลสมันก็แบ่งเปอร์เซ็นต์นะสิ ปรึกษาธรรมมันเป็นธรรมทั้งแท่ง นี่ถึงคุณธรรมไ

ไ้ที่ว่าหัวเดียวกระเทียมลีบนะมองทางโลก ถ้ามองทางโลกนะใช่ มองทางโลก เราเลยตื่นโลกไ้ “ที่นั่นคนเยอะ ไ้โฮ! พระต้องดี” ไปดูใกล้ๆ เดียวรู้ ดีหรือไม่ดี

ของดีมันดีจริงในหัวใจนั้น

นี่พูดถึงว่า สิ่งที่ว่าเวลาเขาถามนะ คำถาม “ในสมัยหลวงปู่มั่นเพิ่งเริ่มฟื้นฟูพระสาทรกรรมฐาน ท่านน่าจะมีศาคาเดีวอยู่มาก ด้วยเป็นหัวเดียวกระเทียมลีบในสังคมที่มัวเมาเมื่อกองทัพรธรรมของท่าน ไ้แก่ หลวงปู่ขาว หลวงปู่ฝั้น หลวงตาพระมหาบัว เป็นต้น ออกเผยแผ่ธรรม น่าจะรู้สึกคุ้นใจกว่า ด้วยมีศธรรมิกในระดับศีลเสมอกันอยู่มาก อยากรถามว่า ใน

ปัจจุบันนี้หลวงพ่ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรม รู้สึกโดดเดี่ยวเหมือนควราสมัยหลวงปู่มันหรือไม่ เมื่อต้องดำเนินอยู่ในสังคมที่มัวเมาแบบนี้”

เอาเราไปเปรียบเทียบกับหลวงปู่มันไม่ได้ หลวงปู่มันท่านทำคุณงามความดี ท่านทำประโยชน์ไว้มากมายมหาศาล แต่ของเราไปไหนนะ เขายังด่ากันทั่วบ้านทั่วเมือง สิ่งที่ทำบ้านทั่วเมืองนั้นมันเป็นกรรมของสัตว์ เพราะอะไร

เพราะว่าโลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ สรรเสริญนินทา มันมีประจำโลกอยู่แล้ว ธรรมะเก่าแก่ แล้วไอ้พวกโมฆบุรุษมันชอบอย่างนี้ มันชอบลาภ ชอบสักการะ ชอบสังคม ชอบอย่างนั้น แล้วก็พยายามสร้าง สร้างให้คนล้อมหน้าล้อมหลังไง โอ้ย! คนเยอะๆ

คนเยอะไง คนโง่มากหรือคนฉลาดมาก คนโง่มากหรือคนฉลาดมาก คนฉลาดคนสองคนนะพอแล้ว คนฉลาดนะ เขามีจุดยืนของเขา เขามีอุดมการณ์ของเขา เขามีประโยชน์ของเขา แล้วถ้าได้คนคนเดียว สร้างพระได้องค์เดียวเท่านั้นนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนสามโลกธาตุ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ดุสิต หลวงตาท่านเล่าให้ฟังในประวัติหลวงปู่มั่น เทวดามาคืนหนึ่งก็ชุด เทวดามาเท่าไร

ไอ้พวกนั้นบอกว่ามันเป็นลิเกละคร

ก็เอ็งไม่เคยดูลิเกละคร มันจะรู้ได้อย่างไรละ พระเขาห้ามดูลิเกนะ แล้วมึงรู้จักเกิดด้วยหรือ คนไม่มีคุณธรรม วุฒิกาวะไม่ถึงไม่เสมอกันรู้ไม่ได้ คนที่มีวุฒิกาวะเสมอกันเท่ากันถึงจะรู้ได้

คนที่ต่ำต้อย คนที่ไร้สาระ แล้วจะรู้ถึงคุณธรรมของครูบาอาจารย์เป็นไปไม่ได้ รู้ได้แต่เรื่องตลกนินทา เรื่องกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เรื่องหมาขี้เรื้อนคันแล้วก็เกา เกาหัวใจอยากใหญ่ อยากดัง อยากเป็น ให้เขาเป็น เกาอยู่นั่นแหละ เกาหัวใจโดยความเป็นหมาขี้เรื้อน แล้วไม่รู้เรื่องอะไรเลย เพราะความขี้เรื้อนมันคัน แต่ผู้ที่มีคุณธรรมนะ ธรรมทั้งแท่ง

ฉะนั้นบอกว่าหลวงปู่มันท่านหัวเดียวกระเทียมลีบ

เราเห็นแล้วมันสะท้อนเหมือนกัน สะท้อนเพราะว่า หลวงตาท่านพูดประจำ เราก็มาพูดบ่อย เพราะเราชอบ เราชอบถึงความเป็นจริงใจ

ท่านบอกเลย หลวงปู่มั่นถ้ามองทางโลกเหมือนผ้าขี้ริ้ว เหมือนไม่มีค่า

มันไม่มีค่าในสายตาทางโลกไง สายตาทางโลกเห็นพระธรรมดาๆ องค์หนึ่งอยู่โคนไม้มันจะมีอะไรพิเศษวะ ไร้สาระ มันต้องอยู่บนคอนโคติ มันต้องอยู่บนตึกสูงๆ นะ เออ! องค์นี้เด่น

ในสายตาของโลก พระธรรมดาๆ องค์หนึ่งอยู่โคนไม้มันจะมีอะไรวิเศษวิโส ในสายตาของโลก ผ้าขี้ริ้ว

ในสายตาของธรรม เทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์ทั้งวันทั้งคืน แล้วยังมีลูกศิษย์ลูกหาที่เป็นธรรมทายาทล้อมหน้าล้อมหลังอยู่กับท่าน ท่านเป็นคนนิสัยอย่างนั้นต่างหาก

เวลาพระมาอยู่ ให้อยู่รอบนอก ให้อยู่ห่างๆ ไกล มีปัญหาถึงให้เข้าไปหาท่าน ท่านไม่ให้พระอยู่ใกล้ชิดท่านเลย นี่สัตว์อาชาไนย สัตว์อาชาไนยกินแต่ยอดหญ้า หญ้าอ่อนๆ กินน้ำต้องกินน้ำตื้นน้ำ ไม่กินกลางน้ำ นี่คือสัตว์อาชาไนย

หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอาชาไนย เป็นครูบาอาจารย์ เป็นผู้โรงงานผลิตพระอรหันต์

ฉะนั้น คำว่า “โดดเดี่ยว” มันเป็นเรื่องของกิเลส เป็นเรื่องของโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรมนะ นี่แหละวิหารธรรม วิหารธรรมอยู่ในหัวใจธรรมธาตุ ธรรมธาตุมีวิหารธรรม มีวิมุตติสุขในหัวใจดวงนั้น เอวัง